

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1628>

Volume 6 Issue 6, p. 715-738, June 2013

**FEN LİSESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM STİLLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ***
*THE INVESTIGATION OF WORKING IN HIGH SCHOOL SCIENCE
TEACHERS' TEACHING STYLES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES*

*Yrd. Doç. Dr. Figen KILIÇ
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Gülnehal ALKAN DİLBAZ*

Abstract

Information capacity, ever-renewing, and ever-increasing subject to the occurring developments and changes, has become the most important aspect, which determines the society's level of say among other societies. The skill to make use of the possessed information also brings along the success. Observing the schools Turkey-wide in terms of success, Science High-Schools come to the fore in view of the ratio of passing the university entrance exam as per the graduated schools. There are numerous variables which influence the success. In this study, having been intended for observing the teachers, among the aforementioned variables influencing the success, together with the dimension of their styles of teaching, teaching styles of teachers serving in the Science High-School were inquired in view of various variables. All science high-schools of the City of Mersin were included in this study, having been conducted in the second half of the educational term of 2012-2013. 94 teachers from the science high-schools of the Districts of Tarsus, Akdeniz, and Yenişehir, participated in the research, in which descriptive method was used for unraveling the existing situation. While the personal information forms, having been prepared by the researchers, were used so as to ascertain the personal details of the teachers, "Grasha Teaching Styles Inventory", having been

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

developed by Grasha (1994), was utilized in order to ascertain the teaching styles of the same teachers. Having the obtained data analyzed via the SPSS program, it has been found out that, the science high-school teachers, having participated in the study, were crowded in the teaching style group of "Facilitative – Personal Model – Expert". It was further ascertained that, the teaching styles did not reveal any meaningful difference in terms of gender, professional seniority, and branch. It may very well be said that, the data, having been obtained throughout the research, show parallelism with those from the similar studies within the literature.

Key Words: Teaching styles, high school of science, high school of science teacher

Öz

Gelişme ve değişmelere bağlı olarak her geçen gün yenilenecek artan ve başarının önkoşulu olan bilgi kapasitesi, toplumların diğer toplumlar içerisinde söz sahibi olma düzeyini belirleyen en önemli unsur haline gelmiştir. Sahip olunan bilgiyi kullanabilme becerisi, başarıyı da beraberinde getirmektedir. Başarı bağlamında Türkiye genelindeki okullar incelendiğinde, mezun olunan okullara göre üniversite sınavını kazanma oranı bakımından, Fen Liseleri öne çıkan okullar arasındadır. Başarıya etki eden birçok değişken bulunmaktadır. Başarıyı etkileyen değişkenlerden biri olan öğretmenin, öğretim stili boyutu ile incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, Fen Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri çeşitli değişkenler açısından araştırılmıştır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında gerçekleşen çalışmaya Mersin ilinde yer alan bütün fen liseleri dahil edilmiştir. Var olan durumu ortaya çıkarmak amacıyla betimsel yöntem kullanılan araştırmaya Tarsus, Akdeniz ve Yenişehir ilçelerinde yer alan fen liselerinde bulunan 94 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, öğretim stillerini belirlemek amacıyla da Grasha (1994) tarafından geliştirilen "Grasha Öğretim Stilleri Envanteri" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı aracılığı ile analiz edilmiş ve çalışmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin "Kolaylaştırıcı-Kişisel Model-Uzman" öğretim stil grubunda yığılma gösterdiği belirlenmiştir. Öğretim stillerinin ise cinsiyete, mesleki kıdeme ve branşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim stili, fen lisesi, fen lisesi öğretmenleri

GİRİŞ

Ülkeler arasındaki güç dengesi sahip oldukları politikalar aracılığıyla belirlenmekte ve ekonomiye paralel olarak şekillenmektedir. Bir ülkenin ekonomisi, o ülkedeki eğitim-öğretim uygulamalarından önemli derecede etkilenmektedir. Çünkü

bilgiler ve deneyimler eğitim aracılığıyla nesilden nesile aktarılmakta, ekonominin gelişmesinin ön koşulu olan üretimin temel dayanağı “eğitim” olmaktadır. Dünyada yaşanan hızlı gelişmelere bağlı olarak, kaliteli bir eğitim arayışına gidilmektedir. Eğitim yoluyla nitelikli, üst düzey düşünme becerilerini kullanan, öğrenmeyi öğrenen ve öğrendiklerini uygulayan, üretken bireylere duyulan gereksinim giderek artmaktadır. Yani toplum kendini geliştiren, yeniliğe açık, yaşam boyu öğrenme becerilerini kullanabilen bireylere ihtiyaç duymaktadır (Soran, Akkoyunlu ve Kavak, 2006).

Bireylerin en iyi nasıl öğreneceği, etkili öğrenme ortamlarının nasıl tasarlanması gerektiği, bu konuda öğretmene düşen görev ve sorumlulukların neler olduğu yıllarca eğitim uzmanları tarafından araştırılan konular arasındadır (Şentürk ve Yıldız İkikardeş, 2011). Nitelikli bir öğretimin gerçekleşmesi için, çeşitli öğretim ortamlarının oluşturulması ve öğrencilerin özelliklerine uygun olan öğretimin yapılması gerekmektedir (Kolay, 2008). Ülkemizde öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını içeren mesleki yeterliliklerin kapsam çalışmaları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özellikle 1990’lı yıllarda daha çok gündeme gelmiştir (TED, 2009). Mesleki yeterliliklerin yanı sıra, yapılan araştırmalar, etkili sınıf ortamının oluşmasında öğrenci, öğretmen, veli ve okul idaresinin uyumlu bir şekilde çalışması gerektiğini ortaya koymuştur. Çünkü iyi bir statüye kavuşarak, üretim yordamındaki halkaların bir parçası olmak için, insanlar iyi bir eğitim almak zorundadır. Ertürk’e (1972) göre kişilerin davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı ve istendik değişime uğratma süreci olan eğitim, en temelde aile ortamında başlamakta, okullar aracılığıyla süreç daha planlı, programlı bir hale dönüşerek, yaşam boyu devam etmektedir. Çeşitli etkinlikler yoluyla zengin yaşantılar geçiren bireylerde, karşılaştığı uyaranları algılama, özümseme ve anlamlandırma süreci daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu nedenle bireylerin mümkün olduğunca çok ve çeşitli yaşantılar geçirmesi, gerek aile, gerek eğitimciler tarafından desteklenmelidir.

Ülkemizin eğitim sisteminde eğitim-öğretim süreci okullarda eğitimciler yoluyla sistemli bir şekilde sürdürülmektedir. Bu nedenle okul ve çalışanlarına önemli görevler düşmektedir. Bunun yanı sıra başarı, öğrenci-öğretmen-veli işbirliğine bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Eğitim sürecinde yer alan bu unsurlardan birinin, diğer ikisine oranla daha üstün olduğunu söylemek oldukça güçtür. Çünkü herhangi birinde yaşanacak sıkıntı, diğerlerini de etkileyerek aksaklıkların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu doğrultuda aralarındaki etkileşim ne kadar uyumlu olursa, buna paralel olarak başarı düzeyi de o derece artış gösterecektir. Ülkemizde eğitimde başarının ölçütlerinden bir de üniversiteye öğrenci yerleştirme düzeyidir.

Üniversite sınavını kazanma ölçütüne göre başarı düzeyi açısından Türkiye’deki okullar incelendiğinde, mezun olunan lise türü önemli bir değişken olmaktadır (Köse, 1999). Sınavı kazanmada öğrencilerin sayısal ve fen alanındaki

başarı düzeyleri, sözel ve sosyal alanlardaki başarı düzeylerine oranla daha belirleyici bir rol oynamaktadır (Köse, 1999). Bunun nedenleri başarıyı etkileyen birçok değişkenin araştırılması ile saptanabilir. Başarıyı etkileyen değişkenlerden bir tanesi de öğretmendir. Öğretmenler sahip oldukları nitelikler doğrultusunda öğrenme-öğretme yaşantıları tasarlayarak, öğrenmenin gerçekleşmesine rehberlik etmektedir. Ancak öğretmenlerin sahip olduğu bilgi düzeyinin yüksek olması, başarı için yeterli olmamaktadır (Kolay, 2008). Öğretmenin bilgiyi düzenleyip öğrenciye sunması, öğrenenin bilgiyi daha kolay yapılandırmasına yardım edebilmektedir. Sınıf içinde öğretmenin kontrolünün en fazla olduğu alanlardan biri de öğrenme-öğretme süreci içinde içeriğin aktarılması kısmıdır (Reigeluth ve diğerleri, 1994). Önemli olan bilgi birikiminin sınıftaki her öğrenciye hitap edecek tarzda düzenlenerek, öğrencilerin aktif olacağı zengin öğrenme ortamlarının oluşturulmasıdır.

Meslek yaşantıları boyunca ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri bakımından birbirinden farklı birçok öğrenci ile karşılaşan öğretmenler, kullandıkları öğretim stilleri ile öğretimin gerçekleşmesine hizmet etmektedir (Şahin, 2010). Stillerin tespit edilmesinde, öğretmenlerin inanç, tutum ve hazırbulunuşluğu belirleyici rol oynamaktadır (Kolay, 2008). Öğrenmenin gerçekleşmesi şüphesiz öğrenci niteliklerine de bağlıdır. Bu bağlamda, aldıkları sınav puanlarına göre kurumlara yerleştikleri için, fen lisesi öğrencileri kendilerinden beklenen hazırbulunuşluk düzeyini karşılayarak fen liselerine başlamaktadır. Böylece öğrencilerin yeni bilgileri yapılandırmaları daha kolay ve anlamlı hale gelmektedir. Buna ek olarak mesleki deneyimleri ve seçme sınavından aldıkları puanlarla meslektaşları arasından seçilerek göreve başlayan fen lisesi öğretmenleri, nitelikli öğrenme ortamları tasarlayarak başarı basamağını yükseltmektedir. Başarı düzeyinin belirlenmesinde öğretmen ve öğrencilerin bireysel farklılıkları da etkili olmaktadır (Deveci, 2008). Çünkü her bireyin kendine özgü bilgi kapasitesi, deneyim ve düşünce sistemi vardır (Bilgin ve Bahar, 2008). Öğrenme sürecinde etkili olan bireysel farklılıklar, fiziksel yeterliliklerden kaynaklanabileceği gibi kişinin sahip olduğu ilgi, yetenek, tutum ve özyeterlik inancından da kaynaklanabilir (Şentürk ve Yıldız İkikardeş, 2011). Öğrenmeye etki eden önemli farklılıklardan biri de zihinsel faaliyetlerdir (Altay, 2009). Örneğin;

- Bazı kişiler (bütüncül) bütünü, bazıları (analitik) ise ayrıntıları algılama eğilimindedir.
- Bazıları (imager) resimleri, bazıları (verbaliser) sözel ifadeleri daha iyi algılar.
- Bazıları yazarak, bazıları dinleyerek daha iyi anlar.
- Bazıları dinleyerek, bazıları bir etkinliği aktif olarak yaptığında öğrenir.
- Bazıları bireysel, bazıları grupla çalışmayı sever.
- Bazıları beynin sağ yarım küresini, bazıları da sol yarım küresini baskın şekilde kullanır (Riding, ve Rayner, 2005).

Bireysel farklılıklar üzerinde uzun yıllardır çalışılan bir konudur. Farklı model, yaklaşım, araştırma ve problemlerin çözümünde gerekli olan öneriler için de önemli bir kaynak teşkil etmektedir (Karataş, 2004). Sahip olunan zeka, beceri, yetenek, kişilik yapısı, öğrenme ve öğretim stili gibi özellikler bireysel farklılıkları oluşturmaktadır (Altay, 2009). Özellikle kuramsal yaklaşımlarda dikkate alınan bu kavram, sınıf içi uygulamalarda göz ardı edildiğinden beklenen ve istenen başarı her birey için gerçekleşmemektedir. Birbirinden farklı öğrenme stiline sahip öğrencilerin bu farklılıklarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle eğitim-öğretim hizmetini veren öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretmenlerin davranışlarının tutarlı, iletişim becerilerinin samimi, öğretim stillerinin çeşitli olması gerekmektedir.

Öğretmen farklılıklarından biri olan “öğretim stili” birçok araştırmacı tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. En genel anlamıyla, öğretmenlerin kendine özgü ders işleme yöntemini ifade eden öğretim stilini, Levine (1998) öğretmenlerin kişilik özellikleri ve öğrenme ortamına olan katkısı şeklinde tanımlamaktadır. Grasha (1994) bu kavramı, öğretmenlerin bilgiyi öğrencilere sunma şekli, öğrencilerle iletişim kurma tarzı ve sınıfı yönetme biçimi olarak tanımlamaktadır. Sınıfta kullanılan yöntemler, materyaller, öğrencilere yaklaşım, kullanılan ses tonu, sorulan sorular, sınıfta yapılan tüm hareketler öğretmenin öğretim stilini oluşturmaktadır (Deveci, 2008). Etkili öğretim stilleri, bireysel olarak her eğitimcinin zayıf ve güçlü yönlerini yansıtmaktadır (Provitera ve Esendal, 2008). Stil bir öğretmenin yaptıkları ve yapmadıklarıdır (Grasha, 2002). Öğretim stilleri sınıf ortamında bilgi paylaşımı, öğrencilerle etkileşim, başarı, güdülenme gibi konularla ilişkilidir (Maden, 2012). Nadarajan (2002) ise öğretim stilini, öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarmada kullandığı dil olarak tanımlamaktadır. Yapılan birçok tanımda vurgulanan ortak nokta, öğretim stillinin “öğretmenlerin tutarlı bir şekilde sergiledikleri öğretim davranışları” olduğudur (Üredi ve Üredi, 2007). Öğretmenlerin birçok öğretim stilini birlikte kullanması, onların yöntem, teknik ve yaklaşımlardan birçoğunu da kullanabildiklerini göstermekte ve öğrencilerin öğrenme düzeyini artırmada önemli bir rol oynamaktadır (Şentürk, 2010).

Öğretim stilleri ile ilgili yapılan çalışmalarda, farklı sınıflamaların (Dunn ve Dunn, 1979; Ellis, 1979; Fisher ve Fisher 1979; Grasha, 1996; Levine, 1998; Quirk, 1994) yapılmış olduğu görülmektedir. 1960’lı yıllarda tanımlanmış olan etkili öğretmen davranışları çerçevesinde hazırlanmış olan ölçekler kullanılmaktadır (Üredi, 2006). Bu ölçeklerden bir tanesi Grasha (1996) tarafından geliştirilen “Öğretim Stili Ölçeği”dir. Grasha bir kolejlin öğretmen ve öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin bilgileri nasıl öğrettiğini incelemiş ve bir ölçek geliştirmiştir (Üredi, 2006).

Grasha'ya (1994) göre öğretim stilleri çok boyutludur. Öğretmenler her stil boyutuna farklı derecelerde sahiptir ve değişik durumlarda uygun olan stili uygulamaya koymaktadır. Grasha (2002) öğretim stilini 5 kategori altında sınıflamıştır. Bunlar:

- 1- *Uzman (Expert)*: Öğrencilerin ihtiyacına cevap verecek bilgi ve tecrübeye sahiptirler. Genellikle gerçek durum örneklerinden hareket ederek öğrencilere rehberlik ederler. Hangi durumda, nasıl yönlendirmede bulunacaklarına kendileri karar verirler. Öğrencilerin yetkinliklerini yükseltecek etkinlikler hazırlayarak, başarı profilini yükseltmeye çalışırlar. Öğrencilere bilgi aktarma ile ilgilenirler ve öğrencilerin her zaman derse iyi hazırlanmalarını sağlamayı amaçlarlar.
- 2- *Resmi Otoriter (Formal Authority)*: Öğrencileri yönlendirmede kurallar koyarlar. Öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate almazlar. Öğretmen anlatımlarına dayalı ders işlerken olumlu - olumsuz dönütlerle öğretim sürecini şekillendirirler.
- 3- *Kişisel Model (Personal Model)*: Kendi kişisel deneyimlerinden hareketle, öğrenilmesi gerekenleri gösterir, öğrencilerden dikkatlice gözlem yapmalarını ve kendi yaklaşımlarını taklit etmelerini beklerler. Bu konuda öğrencileri yönlendirirler. Öğrencilerin davranışlarının şekillenmesi için model olurlar.
- 4- *Kolaylaştırıcı (Facilitator)*: Öğrencilerle ilişkilerinde esnek davranırlar. Becerilerin geliştirilmesi için olumlu, yüreklendirici bir üslup tercih ederler. Soru-cevap, farklı bakış açılarını açığa çıkarma, alternatifler üretme gibi yollarla öğrencileri kendi seçeneklerini belirlemeleri konusunda cesaretlendirirler. Öğrencilerin özgürce düşünmesini, bağımsız hareket etmesini, sorumluluk almasını sağlamayı hedeflerler. Sınıf ortamında takım çalışmasına ve öğrencilerin aktif olarak etkinliklere katılmalarına önem verirler.
- 5- *Temsilci (Delegator)*: Öğrencilerin kapasitelerini geliştirerek, bağımsız hareket edebilme becerilerini geliştirmeyi amaçlarlar. Her durumda öğrencilerin kendilerine ulaşabilmesine fırsat tanırırlar. Sınıf ortamında öğrenci merkezli etkinliklere, grup çalışmalarına ya da bireysel çalışmalara yer verirler.

Stiller içerisinde uzman ve otoriter kategorisinde bulunan öğretmenler derslerde öğretmen merkezli etkinliklere yer verirken, kolaylaştırıcı ve temsilci kategorisinde bulunan öğretmenler derslerde öğrencinin aktif olacağı etkinliklere yer vermektedir. Kişisel stil kategorisindeki öğretmenler ise, derslerde daha çok işbirliği gerektiren etkinlikler tasarlamaktadırlar (Üredi, 2006). Bu stillerden sadece birini baskın şekilde kullanmak öğretmenin her öğrenciye aynı düzeyde ulaşamamasına ve başarının bu durumdan olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Çünkü günümüzde kabul gören yapılandırmacı eğitim anlayışına göre, geleneksel öğretmen merkezli stiller öğrenmeye daha az katkı getirmektedir (Alexander, Roux, Hlalele ve Daries, 2010). Bu nedenle öğretmenler, sosyokültürel ve bireysel özelliklere odaklanan

yapılandırmacı teori çerçevesinde, öğrenenlerin öğrenme sorumluluğunu aldığı, çeşitli öğretim stillerinin aktif olarak kullanıldığı öğrenme ortamlarının oluşturulmasına özen göstermelidirler.

Yapılan çalışmalar, öğrencilerin öğrenme stilleri ile öğretmenlerin öğretim stilleri arasında bağ kurulması gerektiği noktasında kesişmektedir. Öğrenme stilleri öğrenci ve öğretmen arasında daha net bir ilişki içerirken, öğretim stili tek yönlü bir iletişim gibi görünmektedir. Gerçekte, öğrenme ve öğretim stilleri dinamik bir bütünün iki ucu gibidir. Sürekli değiştikleri için de birbirlerini yakalamaları oldukça güçtür (Provitera ve Esendal, 2008). Ancak öğretmenlerin tercih ettikleri öğretim stilleri ile öğrencilerin kişisel özellikleri arasında uyum sağlandığı takdirde, bu durumun zaman içerisinde öğrencilerde kaygı, stres ve engellenmişlik gibi olumsuz duyguların oluşmasını önleyici bir etki yarattığı tespit edilmiştir (Şahin, 2010). Sınıf içerisinde farklı ihtiyaç ve öğrenme stiline sahip öğrencilere aynı öğretim tarzı ile ders anlatmak, hedeflenen başarı düzeyine ulaşamamasında önemli bir engel teşkil etmektedir. Farklı öğrenme özelliklerine sahip olan öğrencilere farklı yöntem ve tekniklerin yer aldığı ortamlar hazırlanmalı ve öğrenciler bu ortamdaki performansları ile değerlendirilmelidir. Bu bakımdan öğretmenlerin kendi öğretim stillerini bilmesi, hedeflere ulaşılması açısından oldukça önemlidir (Maden, 2012). Öğretmenin iletişim becerileri, öğrencilere karşı davranış biçimi ve vermiş olduğu tepkiler, öğrencilerin davranışlarını ve derse karşı tutumlarını şekillendirmektedir. Bu da dolaylı olarak başarıyı etkilemektedir. Bu yüzden öğretmenler çeşitli öğretim stillerini sınıf uygulamalarına yansıtmalı ve her öğrenciye hitap edecek zengin öğrenme durumları hazırlamalıdır.

Grasha (2002), yaptığı çeşitli araştırmalar sonucu öğretmenlerin birden fazla stile sahip olabileceğini belirtmiştir. Buna bağlı olarak da 4 tane öğretim stili grubu tanımlamıştır. Bunlar:

- 1- *Uzman-Resmi Otoriter*: Dersleri geleneksel öğretim yöntemlerini kullanarak işlerler. Öğretmen bilgiyi bilen ve bunu aktaran kişi olarak kabul edilir. İçerik, dersin işlenme süresi, bilgi akışı öğretmen tarafından belirlenir. Öğrenci ders içerisinde pasiftir ve kendisine verilen bilgileri öğrenmekle yükümlüdür.
- 2- *Kişisel Model – Uzman-Resmi Otoriter*: Öğretmenler model görevi üstlenerek, öğrencilere davranışları konusunda rehberlik ederler.
- 3- *Kolaylaştırıcı-Kişisel Model-Uzman*: Sınıf ortamında öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak etkinliklere yer verilir. Öğrenciler takıldıkları yerlerde öğretmenlerine danışırlar. Öğretmenler de öğrencileri takip ederek, onların eleştirel düşünmesini teşvik ederler.

- 4- *Temsilci – Kolaylaştırıcı-Uzman*: Öğretmenler öğrencilere rehberlik etmek için vardır. Öğrenciler iş birliğine özendirilir ya da bağımsız olarak bireysel çalışmalara yönlendirilir.

Uzman stilinin her grupta yer alması, öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgilere kendilerinin sahip olduğunu düşünmeleri ile açıklanmaktadır (Üredi, 2006; Şentürk ve Yıldız İkikardeş, 2011). Öğretme stil grupları bazı öğretim yöntemleri ile bağdaştırılmaktadır. Grasha (2002) bunu aşağıdaki tablo (Tablo 1) ile belirtmektedir.

Tablo 1. Her Öğretim Stili Grubu İle Öğretim Metodlarının İlişkisi (Grasha, 2002)

1. Grup	2. Grup
Birincil Stiller: Uzman/Resmi Otoriter İkincil Stiller: Kişisel/Kolaylaştırıcı/Temsilci <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sınavlar/ notlar ▪ Misafir konuşmacılar/röportajlar ▪ Dersler ▪ Mini dersler + tetikleyiciler ▪ Öğretmen merkezli sorular ▪ Öğretmen merkezli tartışmalar ▪ Dönem ödevleri ▪ Öğreticiler ▪ Teknoloji temelli sunumlar 	Birincil Stiller: Kişisel/Uzman/Resmi Otoriter İkincil Stiller: Kolaylaştırıcı/Temsilci <ul style="list-style-type: none"> ▪ Resimlerle rol modelleme <ul style="list-style-type: none"> ○ Alternatif yaklaşımları tartışma ○ Kişisel deneyimleri paylaşma ○ Cevapları edinmede düşünme süreçlerini paylaşma ▪ Doğrudan örneklerle rol modelleme <ul style="list-style-type: none"> ○ Düşünme yollarını gösterme/bir şeyler yapma ○ Öğrencilerin taklit ettiği öğretmen olma ▪ Yönlendirme/öğrencilere rehberlik etme
3. Grup	4. Grup
Birincil Stiller: Kolaylaştırıcı/ Kişisel/Uzman İkincil Stiller: Resmi Otoriter/ Temsilci <ul style="list-style-type: none"> ▪ Durum çalışmaları ▪ Bilişsel harita tartışması ▪ Eleştirel düşünme tartışması ▪ Balık kılıcı tartışması ▪ Rehberli okumalar ▪ Anahtar durumlar tartışmaları ▪ Laboratuvar projeleri ▪ Probleme dayalı öğrenme <ul style="list-style-type: none"> ○ Grup araştırması ○ Güdümlü tasarım ○ Probleme dayalı öğrenciler 	Birincil Stiller: Temsilci/ Kolaylaştırıcı/Uzman İkincil Stiller: Resmi Otoriter/ Kişisel <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sözleşmeli öğretim ▪ Sınıf sempozyumu ▪ Tartışma biçimleri ▪ Üçlü yardım ▪ Bağımsız çalışma/araştırma ▪ Yapboz grupları ▪ Çamaşırhane listesi tartışmaları ▪ Öğrenme çiftleri ▪ Modüler öğretim ▪ Panel ▪ Durum kağıtları

-
▪ Rol oynama/similasyonlar	▪ Kendi kendine keşfetme aktiviteleri
▪ Yuvarlak masa tartışması	▪ Küçük grup çalışma takımları
▪ Günün öğretmen öğrencisi	▪ Öğrenci günlükleri
-

Öğrenmenin artması için öğretmenler çeşitli öğretim stilini bir arada kullanmak durumundadırlar. Öğretim stilleri ile öğrenme stillerinin eşleşmesi, öğrenmeye katkı sağlamaktadır. Ancak yapılan araştırmalar, bu durumun tek başına yeterli olamayacağını ortaya koymaktadır (Brown, 2003). Bu yüzden, öğrenmenin gerçekleşmesi için farklı öğrenme stillerine sahip olan öğrencilere farklı yöntemler uygulanarak, başarı için her öğrenciye eşit fırsatlar yaratılmalıdır.

Son yıllarda aktif öğrenme kavramının daha çok dikkate alındığı eğitim sürecinde öğretim stilleri üzerindeki çalışmalar giderek artmaktadır. Türkiye’de birçok araştırmacı (Üredi, 2006; Bilgin ve Bahar, 2008; Deveci, 2008; Kolay, 2008; Altay, 2009; Şahin, 2010; Şentürk, 2010; Şentürk ve Yıldız İkikardeş, 2011; Maden, 2012) öğretim stillerini okul türü, branş, öğrenme stilleri gibi birçok değişken açısından inceleyerek alana katkı getirmektedir. Yapılan çalışmalar öğretilerin baskın öğretim stillerini, öğretim stillerinin birçok değişkeni etkilediğini (öğrenme stilleri, akademik başarı vb.) ve birçok değişkenden etkilendiğini (meslek algısı, akademik benlik algısı, öğrenci katılımı ve yeteneği vb.), bu durumun da öğretme sürecini şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı

Literatür incelendiğinde, öğretim stilleri ile ilgili yapılan çalışmaların büyük bir kısmının yurt dışında yapılmış olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, ülkemizde bu alanda yapılacak çalışmaların önemini artırmaktadır (Deveci, 2008). Ayrıca öğretim stilleri üzerinde yapılan çalışmalar, öğretmenlerin bu konu hakkında kendi farkındalığını oluşturmasını da sağlayacaktır. Kendi öğretim stilini bilen öğretmenler, daha etkili bir öğretim hizmeti hazırlayabileceklerdir (Babadoğan, 2000). Ülkemizde üniversiteye en çok öğrenci yerleştiren fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stillerinin belirlenmesi de bu bağlamda önemli ve gerekli görülmüştür. Yapılan literatür incelenmesinde de bu tür bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın amacı, Mersin ilindeki fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stillerini belirlemektir. Eğitim alanında, üniversite sınavını kazanma başarısı açısından okullar incelendiğinde Fen liselerinin öne çıkması, bu okullardaki eğitim-öğretim sürecine olan ilgiyi artırmaktadır. Öğrenci ve öğretmenin sahip olduğu bireysel farklılıkların eğitime yansımaları başarı açısından oldukça önemlidir. Fen liselerindeki başarıyı belirleyen değişkenlerden öğretim stillerinin incelenmesi, mesleki yeterlilikler hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Bu

doğrultuda yapılan bu çalışmanın diğer öğretmenlere ve bu konuda çalışma yapacak olanlara ışık tutması beklenmektedir.

Belirlenen önem ve gerekçeler doğrultusunda, fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stillerinin belirlenmesi ve öğretim stillerinin yaşa, cinsiyete, kıdeme ve branşa göre anlamlı düzeyde farklılaşıp, farklılaşmadığının belirlenmesi, bu araştırmanın temel amacıdır. Bu çerçevede araştırmanın problem cümlesi "Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın temel amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Alt Problemler:

- 1- Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2- Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- 3- Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 4- Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri branşlara göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stili tercihlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, betimsel yöntemlerden tarama modelinde yapılan bir çalışmadır. Sosyal bilimler alanında sıkça kullanılan tarama modelinde, mevcut durum ayrıntılarıyla betimlenmeye çalışılır (Karakaya, 2011). Tarama modeli, geniş gruplar üzerinde yürütülen, bireylerin bir olay ya da olgu hakkındaki görüşlerinin, tutumlarının belirlendiği, olay ya da olgunun betimlenmesine dayalı olarak yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Karakaya, 2011). Bu çalışmada Mersin ilinde yer alan fen liselerinde görev yapan öğretmenlere ulaşılarak, fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Mersin ilinde yer alan fen liselerinde görev yapan öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Mersin ilinde 4 tane özel (Özel Yıldırımhan Fen Lisesi, Özel Yıldırımhan Burç Fen Lisesi, Özel Toros Fen Lisesi, Özel Çağ Fen Lisesi) ve 3 tane devlete bağlı (Mersin Fen Lisesi, Yahya Akel Fen Lisesi, Sesim Sarpkaya Fen Lisesi) olmak üzere 7 fen lisesi bulunmaktadır. Bu okullarda görev yapan toplam 94 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin okul ve cinsiyete göre dağılım tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Okul ve Cinsiyete Göre Dağılımı

FEN LİSELERİ	ERKEK	BAYAN	ΣN
	N	N	
Mersin Fen Lisesi	8	3	11
Yahya Akel Fen Lisesi	11	10	21
Sesim Sarpkaya Fen Lisesi	5	6	11
Özel Yıldırımhan Fen Lisesi	18	-	18
Özel Yıldırımhan Burç Fen Lisesi	4	11	15
Özel Toros Fen Lisesi	7	4	11
Özel Çağ Fen Lisesi	4	3	7
TOPLAM	57	37	94

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin kişisel bilgileri için “Kişisel Bilgi Formu” ve öğretim tarzını belirlemek amacıyla “Grasha Öğretim Stilleri Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Ölçeğin bağımsız değişkenleriyle ilgili veri toplamak ve örnekleme kişisel özellikleri bakımından betimlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Formda görev yapılan okul, branş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem, mezun olunan okul ve bölüm ile ilgili toplam 7 soru bulunmaktadır.

Grasha Öğretim Stilleri Envanteri (TSI)

Fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stili belirlenmek amacıyla Grasha (1994) tarafından geliştirilen “Grasha Öğretim Stilleri Envanteri” kullanılmıştır. Envanter öğretmenlerin ders içindeki davranışlarını, performanslarını, bilgi düzeylerini, öğrencilere ve derse karşı olan tutumlarını saptamak amacıyla hazırlanmıştır (Üredi, 2006). Yedili likert tarzında hazırlanan envanter 40 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek için 5 alt boyut belirleyen Grasha bunları şu şekilde sıralamıştır: Uzman (expert), temsilci (delagator), resmi otorite (formal authority), kişisel model (personel model), kolaylaştırıcı (facilitator). Envanterde yer alan alt boyutların her biri için sekizer madde bulunmaktadır. Envanterde yer alan maddelerin öğrenme stillerine göre dağılımı Tablo 3’te belirtildiği gibi hesaplanmaktadır (Şahin, 2010).

Tablo 3. Öğretim stillerinin maddelere göre dağılımı

Öğretim Stilleri	Envantere Ait Madde Nu
1. Uzman Stil	1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36.
2. Resmi Otorite Stil	2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37.
3. Kişisel Model Stili	3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38.
4. Kolaylaştırıcı Stil	4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39.
5. Temsilci Stil	5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40.

Tablo 3'e göre bir kişiye ait baskın öğretim stillerini belirlemek amacıyla envanterin 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36 numaralı maddeleri toplanarak uzman stil puanı, 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37 numaralı maddeleri toplanarak resmi otorite stil puanı, 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38 numaralı maddeleri toplanarak kişisel model stili puanı, 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39 numaralı maddeleri toplanarak kolaylaştırıcı stil puanı ve 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 numaralı maddeleri toplanarak resmi otorite stil puanı hesaplanmaktadır. Her katılımcı için tek tek hesaplanan öğretim stilleri puanları en yüksek olanların gruplandırılması ile 4 temel öğrenme stil boyutunu (Grup 1: uzman / otoriter, Grup 2:kişisel model / uzman / otoriter, Grup 3: kolaylaştırıcı / kişisel model / uzman, Grup 4: temsilci / kolaylaştırıcı / uzman) oluşturmaktadır.

Üredi (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanan envanterin Cronbach Alpha katsayısı "uzman" alt boyutunda 0.75, "resmi otoriter" alt boyutunda 0.76, "kişisel model" alt boyutunda 0.83, "kolaylaştırıcı" alt boyutunda 0.87 ve "temsilci" alt boyutunda 0.77 olarak bulunmuştur. Envanterin tamamından elde edilen toplam Cronbach Alpha katsayısı ise 0.90 olarak hesaplanmıştır. Envantere ait güvenilirlik katsayısı bu çalışma için .88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla Mersin ilinde bulunan fen liseleri ve ilçelere göre dağılımı araştırılmıştır. Dört tane özel, üç tane devlete bağlı fen lisesi olmak üzere Mersin'de toplam 7 tane fen lisesinin bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırma ile ilgili resmi kurumlardan izin almak için gerekli yazışmalar yapılmıştır. Fen Liseleri ile tek tek iletişim kurularak araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve görüşmenin sağlanması için uygunluk durumu ile ilgili bilgi alınmıştır. Okullar 2012-2013 eğitim öğretim yılı bahar döneminde ziyaret edilmiştir. Öğretmenlere araştırmanın amacı ve önemi anlatılmış ve öğretmenlerden kişisel bilgilerin de yer aldığı öğretim stili ölçeğini doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizleri SPSS paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle, öğretmenlerin kişisel bilgileri tanımlanmış, daha sonra öğretim stillerini ortaya koymak amacıyla, ölçeğe verilen yanıtların frekans, aritmetik ortalama ve yüzde dağılımı gibi betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Elde edilen

veriler öğretim stilleri bakımından Excel programı kullanılarak sınıflandırılmıştır. Her öğretmen için baskın olan öğretim stili belirlenmiştir. Belirlenen öğretim stilleri cinsiyet, branş ve kıdem değişkenleri açısından incelenmiş, anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendikten sonra cinsiyete göre yapılan karşılaştırmada bağımsız gruplar için t-testi, kıdem ve branşa göre yapılan karşılaştırmalarda ANOVA test analizi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2010).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle, öğretmenlere ait demografik bulgulara, ardından öğretmenlerin öğretim stiline ilişkin betimsel istatistiklere, öğretim stillerinin cinsiyete, kıdeme ve branşa göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere uygulanan kişisel bilgiler formundan elde edilen verilerin analizine dayalı olarak ulaşılan bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Bayan	37	39,36
Erkek	57	60,64
TOPLAM	94	100

Tablo 4'te çalışmanın araştırma grubunu oluşturan fen lisesi öğretmenlerinin cinsiyete göre yüzde ve frekans dağılımı yer almaktadır. 37'si bayan, 57'si erkek olmak üzere toplam 94 katılımcı ile yürütülen çalışmanın % 39,36'sını bayanlar, % 60,64'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı

Kıdem Yılı	f	%
1-5	7	7,4
6-10	19	20,2
11-15	25	26,6
16-20	19	20,2
21-25	15	16,0
26-30	5	5,3
31-35	2	2,1
36-40	2	2,1
TOPLAM	94	100

Çalışmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre yüzde ve frekans dağılımı Tablo 5'te yer almaktadır. Öğretmenlerin % 7,4'ü 1-5 yıllık, %20,2'si 6-10 yıllık, %26,6'sı 11-15 yıllık, %20,2'si 16-20 yıllık, %16,0'sı 21-25 yıllık, %5,3'ü 26-30 yıllık, % 2,1'i 31-35 yıllık ve %2,1'i 36-40 yıllık mesleki deneyime sahiptir. Katılımcılar kıdem bakımından en fazla 11-15 yılları arasında yığılma gösterirken, en az 31-35 ve 36-40 yılları arasında yığılma göstermektedir.

Tablo 6. Katılımcıların branşlara göre dağılımı

Branş	f	%
Edebiyat	12	12,8
Matematik	17	18,1
Fizik	8	8,5
Kimya	10	10,6
Biyoloji	8	8,5
İngilizce	11	11,7
Almanca	5	5,3
Tarih	8	8,5
Coğrafya	6	6,4
Felsefe	3	3,2
Din Kültürü	1	1,1
Beden Eğitimi	4	4,3
PDR	1	1,1
TOPLAM	94	100

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre yüzde ve frekans dağılımları yer almaktadır. Katılımcıların % 12,8'ini edebiyat, %18,1'ini matematik, %8,5'ini fizik, %10,6'sını kimya, %8,5'ini biyoloji, %11,7'sini İngilizce, % 5,3'ünü Almanca, %8,5'ini tarih, %6,4'ünü coğrafya, %3,2'sini felsefe, %1,1'ini din kültürü, %4,3'ünü beden eğitimi ve %1,1'ini rehberlik öğretmeni oluşturmaktadır. Tabloya göre matematik öğretmenlerinin % 18,1 ile en büyük grubu oluşturduğu, din kültürü ve rehberlik öğretmenin %1,1 ile en küçük grubu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların eğitim düzeyine göre dağılımı

Eğitim düzeyi	f	%
Eğitim Enstitüsü	2	2,1
Öğretmen Okulu	1	1,1
Ön Lisans	-	0,0
Lisans	75	79,8
Yüksek Lisans	16	17,0
TOPLAM	94	100

Çalışmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre yüzde ve frekans dağılımı Tablo 7’de yer almaktadır. Öğretmenlerin % 2,1’i eğitim enstitüsü, %1,1’i öğretmen yüksek okulu, %79,8’i lisans düzeyinde üniversite, %17’si yüksek lisans düzeyinde üniversite eğitimi almıştır. Katılımcıların çoğunluğu (n:75) dört yıllık üniversite mezunu olan öğretmenlerden, azınlığı (n:1) öğretmen okulundan mezun olan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların mezun olduğu fakülteye göre dağılımı

Eğitim düzeyi	f	%
Eğitim Fakültesi	40	42,6
İlahiyat Fakültesi	1	1,0
Fen-Edebiyat Fakültesi	53	56,4
TOPLAM	94	100

Tablo 8’de çalışmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteye göre yüzde ve frekans dağılımı yer almaktadır. Öğretmenlerin % 42,6’sı eğitim fakültelerinden, %1’i ilahiyat fakültesinden, %56,4’ü ise fen-edebiyat fakültesinden mezun olmuştur. Bu durum çalışmaya katılan öğretmenlerin eğitim fakültesi mezunu olma düzeylerinin, katılımcıların tamamının yarısından daha az düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların çalıştıkları okul türüne göre dağılımı

Eğitim düzeyi	f	%
Resmi	43	45,7
Özel	51	54,3
TOPLAM	94	100

Çalışmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin görev yaptığı okulların türlerine göre yüzde ve frekans dağılımı Tablo 9’da yer almaktadır. Öğretmenlerin % 45,7’si devlete bağlı fen liselerinde, %54,3’ü ise özel fen liselerinde görev yapmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (n:51) özel kurumda çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stillerinin nasıl bir dağılım göstermektedir?” ile ilgili yapılan analizlere dayalı olarak ulaşılan bulgular Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10. Fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stillerinin dağılımı

Öğretim Stil Grupları	f	%
Uzman - Otoriter	4	4,3
Kişisel Model - Uzman - Otoriter	13	13,8
Kolaylaştırıcı - Kişisel Model - Uzman	48	51,1
Temsilci - Kolaylaştırıcı - Uzman	29	30,9
TOPLAM	94	100

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan 94 öğretmenin baskın öğretim stilleri arasında en çok yığılma "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" öğretim stilinde gözlenmektedir. Mersin ilinde yer alan fen lisesi öğretmenleri tarafından en çok tercih edilen öğretim stili "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" bileşeni iken, en az tercih edilen öğretim stili "uzman-otoriter" bileşenidir. Stil grupları özellikleri açısından incelendiğinde "kişisel model-uzman-otoriter", "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" ve "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" stil grubundaki öğretmenler daha çok öğrenci merkezli, "Uzman-Otoriter" stil grubundaki öğretmenler ise daha çok öğretmen merkezli eğitimi benimsemektedir (Şentürk ve Yıldız İkikardeş, 2011). Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrenci merkezli eğitimi benimsedikleri, öğrencileri öğrenme sürecinde aktif kıldıkları, bireysel veya grupta yapılan etkinliklerde öğrencilere rehberlik ettikleri söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?" ile ilgili yapılan analizlere dayalı olarak ulaşılan bulgular Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11. Öğretim stillerinin cinsiyete göre dağılımı

Öğretim Stil Grupları	Bayan		Erkek		Σf
	f	%	f	%	
Uzman - Otoriter	-	0,0	4	7,0	4
Kişisel Model - Uzman - Otoriter	8	21,6	5	8,8	13
Kolaylaştırıcı - Kişisel Model - Uzman	18	48,7	30	52,6	48
Temsilci - Kolaylaştırıcı - Uzman	11	29,7	18	31,6	29
TOPLAM	37	100	57	100	94

Tablo 11'e göre 37 bayan, 57 erkek katılımcı olmak üzere toplam 94 öğretmenin görüş bildirdiği envanterden elde edilen bulgular fen lisesi öğretmenlerinin ağırlıklı olarak "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" öğretim stil grubunu kullandıklarını

ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin baskın öğretim stillerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde erkek öğretmenlerin en çok “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stil grubunu, en az “uzman-otoriter” öğretim stil grubunu kullandıkları; bayan öğretmenlerin ise en çok “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stil grubunu, en az “uzman-otoriter” öğretim stil grubunu kullandıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin öğretme stilleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark olup olmadığı t testi ile belirlenmiş ve analiz sonuçları Tablo 12’te verilmiştir.

Tablo 12. Öğretim stillerinin cinsiyete göre değişimine ilişkin bağımsız gruplar için t- testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Erkek	57	3,09	,83	92	,040	,796
Bayan	37	3,08	,72	84,35	,041	

Tablo 12’ye göre fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?” ile ilgili yapılan analizlere dayalı olarak ulaşılan bulgular Tablo 13 ve Tablo 14’te gösterilmektedir.

Tablo 13. Öğretim stillerinin kıdeme göre dağılımı

Öğretim Stil	Uzman	Kişisel	Kolaylaştırıcı	Temsilci	ΣN
	Otoriter	Model	Kişisel	Kolaylaştırıcı	
Grupları		Uzman	Model	Uzman	
Kıdem	N	N	N	N	
1-5	0	2	1	4	7
6-10	0	5	10	4	19
11-15	2	3	12	8	25
16-20	0	0	14	5	19
21-25	2	1	9	3	15
26-30	0	1	1	3	5
31-35	0	1	0	1	2
36-40	0	0	1	1	2
TOPLAM	4	13	48	29	94

Tablo 13'te araştırmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stillerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı yer almaktadır. Tabloya göre katılımcıların çoğunluğu 11-15 yıldır görev yapan öğretmenlerden oluşurken, 31-35 ile 36-40 yılları arasında çalışmakta olan öğretmenler çalışma grubundaki azınlığı oluşturmaktadır. "Uzman-otoriter" öğretim stilinde 11-15 ve 21-25 yıllık öğretmenler eşit olarak, "kişisel model-uzman-otoriter" öğretim stilinde en fazla 6-10 yıllık öğretmenler, "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" öğretim stilinde en fazla 16-20 yıllık öğretmen, "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stilinde en fazla 11-15 yıllık öğretmen yer almaktadır.

Tablo 14. Öğretim stillerinin kıdeme göre değişimine ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	2,866	7	,409	,647	,716
Gruplar içi	54,453	86	,633		
TOPLAM	57,319	93			

Tablo 14'te araştırmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular öğretmenlerin öğretim stili tercihleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır ($p>0,05$).

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Fen liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretim stilleri branşlara göre farklılık göstermekte midir?" ile ilgili yapılan analizlere dayalı olarak ulaşılan bulgular Tablo 15 ve Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 15. Öğretim stillerinin branşlara göre dağılımı

Öğretim Stil Grupları	Uzman Otoriter	Kişisel Model Uzman Otoriter	Kolaylaştırıcı Kişisel Model Uzman	Temsilci Kolaylaştırıcı Uzman	ΣN
	N	N	N	N	
Edebiyat	1	2	7	2	12
Matematik	1	5	7	4	17
Fizik	0	1	7	0	8
Kimya	0	1	5	4	10
Biyoloji	0	0	6	2	8
İngilizce	0	1	4	6	11
Almanca	0	2	1	2	5
Tarih	2	1	2	3	8
Coğrafya	0	0	3	3	6

Felsefe	0	0	2	1	3
Din Kültürü	0	0	1	0	1
Beden Eğitimi	0	0	2	2	4
PDR	0	0	1	0	1
TOPLAM	4	13	48	29	94

Öğretmenlerin öğretim stillerinin branşa göre dağılımı incelendiğinde, en fazla matematik alanından, en az ise Din Kültürü ve PDR alanından öğretmenin çalışmaya katıldığı görülmektedir. “Uzman-otoriter” öğretim stilinde en fazla tarih öğretmeni, “kişisel model-uzman-otoriter” öğretim stilinde en fazla matematik öğretmeni, “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stilinde en fazla edebiyat, matematik, fizik öğretmeni, “temsilci-kolaylaştırıcı-uzman” öğretim stilinde en fazla İngilizce öğretmeni yer almaktadır.

Tablo 16. Öğretim stillerinin branşa göre değişimine ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	7,313	12	,609	,987	,468
Gruplar içi	50,006	81	,617		
TOPLAM	57,319	93			

Tablo 16’da araştırmaya katılan fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile branşları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular öğretmenlerin öğretim stili tercihleri ile branşları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır ($p>0,05$). Bir başka deyişle öğretmenlerin branşları öğretim stilleri üzerinde belirleyici bir faktör değildir.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stillerinin belirlenmesi ve öğretim stillerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, mesleki kıdem ve branş) göre incelenmesini amaçlayan bu çalışmada elde edilen veriler, analiz edilerek bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Analizlerin sonuçları incelendiğinde, en çok tercih edilen öğretim stili grubunun “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” olduğu görülmektedir. “Kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stili grubunda yer alan öğretmenlerin öğrenci merkezli ve iş birlikçi öğrenme yaklaşımlarını benimsedikleri söylenebilir. Öğrenme sürecinde öğrencilere rehberlik eden öğretmen gerekli dönüt, düzeltme ve değerlendirmelerle öğrencilere yol gösterir. Görüşlerin açıkça dile getirilebileceği ortamlar hazırlayan öğretmen öğrencinin öğrenme sorumluluğunu üstlenmesini destekleyen bir yaklaşım

sergiler. Öğretmen, öğrencilerin takıldığı yerlerde onlara ipuçları vererek öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir rol üstlenir. Grasha'ya (1996) göre "en iyi" olarak tabir edilebilecek bir öğretim stili yoktur. Her öğretim stiline kendine özgü olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenler mevcut duruma en uygun öğretim stilini tespit edip etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için çaba göstermelidir.

Fen lisesi öğretmenlerinin baskın öğretim stillerinin "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" olarak bulunması literatürdeki bazı çalışmaları (Üredi, 2006; Maden, 2012) da destekler niteliktedir. Üredi (2006) 1306 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin en fazla "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" öğretim stilini kullandıklarını tespit etmiştir. Maden (2012) 79 Türkçe öğretmeni üzerinde yaptığı çalışmada "uzman" öğretim stili düşük oranda olmasına karşın, öğretmenlerin çoğunlukla "kolaylaştırıcı-kişisel model" öğretim stiline sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmaya benzer olarak Kolay (2008) 25 fen ve teknoloji öğretmeni ile yürüttüğü çalışmada öğretmenlerin çoğunlukla "kolaylaştırıcı-kişisel model" ve "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stili gruplarına eşit olarak dağıldığını tespit etmiştir. Bilgin ve Bahar (2008) ise sınıf öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmada "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stillerinin uzman ve otoriter öğretim stillerine göre daha baskın olduğunu ortaya koymuştur. Altay (2009) 189 beşinci sınıf öğretmeni üzerinde yaptığı çalışmada öğretmenlerin en çok "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stilini kullandıklarını tespit etmiştir. Şentürk (2010) yaptığı çalışmada 21 ilköğretim matematik öğretmenin baskın öğretim stilini "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" olarak belirlemiştir.

Araştırmadan çıkarılabilecek ikinci sonuç, fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığıdır. Elde edilen bu bulgular yapılmış olan çalışmalarla (Üredi, 2006; Maden, 2012) da desteklenmektedir. Üredi (2006) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerinin öğretim stilleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Maden (2012) yaptığı çalışmada öğretim stillerinin cinsiyete göre değişmediğini, yalnızca otoriter öğretim stiline erkeklerin bayanlara göre biraz daha fazla olduğunu, erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere kıyasla daha otoriter bir öğretim tarzı kullandığını tespit etmiştir, ancak bu fark anlamlı değildir. Bu bulguların yanı sıra öğretim stili ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Grasha (1994) 381 öğretim elemanı ile gerçekleştirdiği çalışmada öğretim stilleri ile cinsiyet arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bayanların erkeklere oranla "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stillerini daha çok kullandıklarını belirtmiştir. Barrett (2004) çalışmada bayan öğretmenlerin erkeklere göre öğrenci merkezli öğretim stillerini daha çok kullandıklarını belirtmiştir. Mendoza (2004) çalışmada bayan öğretmenlerin en çok "kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman" öğretim stili ile "temsilci-kolaylaştırıcı-uzman" öğretim stillerini kullanırken, erkek öğretmenlerin en çok "kişisel model-uzman-otoriter" öğretim stillerini kullandıklarını tespit etmiştir (Üredi, 2006). Genel olarak araştırma bulguları, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre

öğrenci merkezli öğretim stillerini daha çok kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ise, öğretim stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Araştırmada fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu bulgu Kulinna ve Cothran (2003), Üredi (2006) ve Maden (2012) tarafından yapılmış olan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Kulinna ve Cothran (2003) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öğretim stillerinin mesleki deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Üredi (2006) çalışmasında mesleki kıdem ve öğretim stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Maden (2012) çalışmasında öğretim stillerinden sadece “temsilci” öğretim stiline mesleki kıdeme göre anlamlı bir fark oluşturduğunu, diğer öğretim stilleri ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir fark oluşmadığını belirtmiştir. Bu çalışmaların yanı sıra literatürde öğretim stilleri ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptayan çalışmalar (Deveci, 2007; Kolay, 2008) da bulunmaktadır. Deveci (2007) 32 fen ve teknoloji öğretmeni ile yürüttüğü çalışmada öğretim stilleri ile mesleki kıdem arasında bir ilişki olduğunu, kıdem arttıkça “uzman-otoriter” öğretim stiline öğretmenlerin “kişisel model-uzman-otoriter” öğretim stiline, “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stiline öğretmenlerin “temsilci-kolaylaştırıcı-uzman” öğretim stiline doğru bir değişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular Kolay (2008) tarafından 25 öğretmen üzerinde yapılan çalışmanın bulgularıyla da desteklenmektedir.

Fen lisesi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile branş arasındaki ilişkiye ait analizler sonunda elde edilen bulgular, öğretim stilleri ile branş arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Bu bulgunun aksine Barrett (2004) ve Üredi (2006) yaptıkları çalışmalarda öğretim stilleri ile branş arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Barrett (2004) çalışmasında uygulamalı bilim dallarında eğitim veren öğretmenlerin daha çok öğrenci merkezli öğretim stillerini benimsediklerini, diğer bilim dallarında eğitim veren öğretmenlerin daha çok öğretmen merkezli yaklaşımları benimsediklerini tespit etmiştir. Üredi (2006) ise yapmış olduğu çalışmada öğretim stilleri ile branş arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Türkçe, matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler, resim, yabancı dil, din kültürü ve sınıf öğretmenlerinin en fazla “kolaylaştırıcı-kişisel model-uzman” öğretim stiline; okul öncesi, beden eğitimi, müzik ve diğer branşlara sahip öğretmenlerin en fazla “temsilci-kolaylaştırıcı-uzman” öğretim stiline kullandıklarını ortaya koymuştur.

Yapılan araştırmadan yola çıkarak öğretim stilleri ve önemi konusunda daha fazla hizmetiçi eğitim ya da seminerler verilmesi ve araştırmanın genellenebilirliğini artırmak için, çalışma farklı illerdeki fen lisesi öğretmenlerini de kapsayacak şekilde genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- ALEXANDER, G., Roux, N., Hlalele, D. ve Daries, G. (2010). Do Educators in the Free State Province of South Africa Engage Learners Via Outcomes Based Teaching Styles? *Kamla-Raj. J Soc Sci*, 24(1), 15-22.
- ALTAY, S. (2009). *Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Öğretme Stillerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- BABADOĞAN, C. (2000). Öğretim stili Odaklı Ders Tasarımı Geliştirme. *Milli Eğitim Dergisi*. Cilt:147, 61-63.
- BARRETT, K. R. (2004). *A Comparison Of Online Teaching Styles In Florida Community Colleges*. A Dissertation Presented to the Department of Educational Leadership College and Education Faculty of the Graduate at the University of Florida State for the Degree of Doctor of Philosophy: Florida.
- BİLGİN, İ. ve Bahar, M. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme Ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1, 19-38.
- BROWN, B. L. (2003). Teaching Style vs. Learning Style. Educational Resources Information. Center *Clearinghouse on Adult, Career and Vocational Education*, No:26.
- DEVECİ, E. (2008). *Öğretim Stillerinin Farklı Zeka Türlerine Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Ders Başarısı ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- EKİZ, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERTÜRK, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayıncılık.
- GRASHA, A. F. (1994). A Matter Of Style: The Teacher As Expert, Formal Authority, Personal Model, Facilitator And Delegator. *College Teaching*, 42, 4, 142-149.
- GRASHA, A. F. (1996). *Teaching with Style: A Practical Guide to Enhancing Learning by Understanding Teaching and Learning Styles*. Pittsburgh, PA: Alliance Publishers.
- GRASHA, A. F. (2002). *Teaching With Style*. San Bernadino: Alliance Publishers.
- KARAKAYA, İ. (2011). Bilimsel araştırma Yöntemleri. Abdurrahman Tanrıoğen (Ed.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (2. Baskı) içinde (s. 55-84). Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARATAŞ, E. (2004), "Bilgisayara Giriş Dersini Veren Öğretmenlerin Öğretme Stilleri İle Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenme Stillerinin Eşleştirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi" *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- KOLAY, B. (2008).*Öğretim Stillerinin Farklı Öğrenme Stillerine Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Fen Ve Teknoloji Dersi Başarısı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- KÖSE, M. R. (1999). Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 51-60.
- KULINNA, P. H. ve Cothran, D. J. (2003). Physical Education Teacher's Self-Reported Use And Perceptions Of Various Teaching Styles. *Learning and Instruction*, 13, 36, 4, 597-609.
- LEVINE, G. (1993). Prior Mathematics History, Anticipated Mathematics Teaching Style and Anxiety for Teaching Mathematics Among Pre-Service Elementary School Teachers. *15th Annual Meeting of the International Group for the Psychology of Mathematics Education*, North American Chapter, 17-20.
- MADEN, S. (2012). Türkçe Öğretmenlerinin Öğretme Stilleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 1/1, 178-200.
- NADARAJAN, N. (2002). Teaching Styles. *Language in India*, Volume: 1. Erişim tarihi: 01.06.2012, <http://www.languageinindia.com/jan2002/nadarajapillai2.html>.
- PROVITERA, M. J. ve Esendal, E. (2008). Learning And Teaching Styles In Management Education: Identifying, Analyzing, And Facilitating. *Journal Of College Teaching & Learning*. Volume 5, Number 1.
- REIGELUTH, M.C., Merrill, D.M., Wilson, G.B. ve Spiller, T.R. (1994). The Elaboration Theory of Instruction: A Model for Sequencing and Synthesizing Instruction, Instruction Design Theory, (Ed: Merrill, D.M. ve Twitchell, G.D.). Educational Technology Publications. Englewood Cliffs, New Jersey.
- RIDING, R. ve Rayner, S. (2005). *Bilişsel Stiller ve Öğrenme Stratejileri*, David Fulton Publishers, New York.
- Soran, H., Akkoyunlu, B. ve Kavak, Y. (2006). Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30. 201-210.
- ŞAHİN, E. (2010). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Özyeterlik Algılarının Ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ŞENTÜRK, F. (2010). *7.Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri İle Matematik Öğretmenlerinin*

- Öğretme Stillerinin Öğrencilerin Matematik Dersi Başarısı Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Matematik Eğitimi, Balıkesir.
- ŞENTÜRK, F. ve Yıldız İkikardeş, N. (2011). Öğrenme ve Öğretme Stillerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarısı Üzerine Etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*. Cilt 5, Sayı 1, 250-276.
- ÜREDİ, L. (2006). *İlköğretim I. Ve II. Kademe Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algılarının İncelenmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÜREDİ, L ve Üredİ, I. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Öğretim Stillerinin Yordayıcısı Olarak Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 133-144.
- TED. (2009). *Öğretmen Yeterlikleri Özet Rapor* (1.baskı). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.